

Utvecklingsstrategi Leader Västra Skaraborg 2007-2013

<u>UTVECKLINGSSTRATEGI LEADER VÄSTRA SKARABORG 2007-2013.....</u>	<u>1</u>
<u>1 BAKGRUND.....</u>	<u>4</u>
1.1 INFORMATION OCH MOBILISERING I SKARABORG	4
1.2 DET LOKALA MOBILISERINGSARBETET.....	5
1.3 KOMMUNALFÖRBUNDET SOM SAMMANHÅLLANDE KOORDINATOR	5
1.4 SAMVERKANSSTRATEGI FÖR SKARABORG	6
1.5 SKARABORG OCH KUNSKAPSEKONOMIN	7
<u>2 BESKRIVNING AV OMRÅDET .....</u>	<u>8</u>
2.1 BAKGRUND TILL VAL AV GEOGRAFISKT OMRÅDE.....	8
2.2 BEFOLKNING	9
2.3 BOENDEMILJÖ	10
2.4 NATUR OCH KULTUR.....	10
2.5 NÄRINGSLIV	11
2.6 FÖRENINGSLIV	12
2.7 UTBILDNINGSNIVÅ.....	12
2.8 ARBETSMARKNAD	13
2.9 UNGDOMAR.....	13
2.10 INTEGRATION.....	14
2.11 INFRASTRUKTUR.....	14
2.12 FOKUS KOMMUNRANKING	14
<u>3 SYNTES-SWOT LEADER VÄSTRA SKARABORG .....</u>	<u>15</u>
3.1 BAKGRUND.....	15
3.2 STYRKOR.....	16
3.3 SVAGHETER.....	16
3.4 MÖJLIGHETER.....	17
3.5 HOT	17
<u>4 UTVECKLINGSSTRATEGI .....</u>	<u>18</u>
4.1 VISION.....	18
4.2 MÅL	18
4.3 TEMA	19
4.4 MÄTBARA MÅL	19
4.5 SAMVERKANSPROJEKT MED ANDRA LEADEROMRÅDEN	19
4.6 TRANSNATIONELLT ARBETE.....	20
4.7 PROCESSEN KRING PROJEKT.....	20
<u>5 LAG .....</u>	<u>21</u>

5.1 LAG	21
5.2 FUNKTION	21
5.3 ARBETSUTSKOTT	21
5.4 PRESIDIUM.....	22
5.5 VALBEREDNING	22
5.6 ARVODERING.....	22
5.7 STADGAR OCH DELEGATIONSORDNING	23
<u>6 BUDGET OCH FINANSIERING .....</u>	<u>23</u>
6.1 MEDFINANSIERING	23
DEN LOKALA OFFENTLIGA MEDFINANSIERINGEN GARANTERAS GENOM MEDVERKANDE KOMMUNERS ÅRLIGA BIDRAG BERÄKNAT PÅ 26 KR/INVÅNARE (BASERAT PÅ INVÅNARANTALET 2007.12.31).	23
6.2 BUDGET	23
<u>7 FÖLJ LEADER VÄSTRA SKARABORG .....</u>	<u>23</u>

1 Bakgrund

1.1 Information och mobilisering i Skaraborg

Informations- och mobiliseringsarbetet med anknytning till Leader initierades för Skaraborgs del under hösten 2006 genom arrangerandet av fyra stormöten i Falköping, Töreboda, Götene samt Nossebro. Arrangemangen anordnades av Tillväxt Skaraborg (numera Kommunalförbundet) i samverkan med kommuner, organisationer och Länsbygderåd. Vid dessa möten, som samtliga var välbesökta, gavs en första information om vad Leader är för något och hur processen med att arbeta fram en ansökan om att få bilda ett Leaderområde ser ut. Ett första samtal inleddes även kring frågan om val av teman och fokusområden för det lokala Leaderarbetet.

Resultatet av dessa stormöten blev att det initierades fyra lokala processer i Skaraborg med syfte att arbeta vidare med Leaderfrågan:

Område 1 (Lins): Del av Mariestad, Töreboda, Gullspång, Karlsborg

Område 2 (Biosfär): Del av Mariestad, Lidköping, Götene

Område 3 (Kärnan): Vara, Grästorp, Essunga

Område 4: (Öst): Falköping, Skara, Skövde, Tidaholm, Hjo, Tibro

De geografiska avgränsningarna slogs inte definitivt fast utan fick bli en faktor som tilläts växa fram under processens gång. Arbetet har fortskridit under vintern och förvåren och grupperna har träffats, arbetat med SWOT-analyser och fört diskussioner kring tänkbara fokusområden. Till slut fram på vårkanten hamnade frågan om områdesindelning på bordet hos kommunalförbundets styrelse där man beslöt att förorda att Skaraborg indelas i tre områden: Östra Skaraborg, Västra Skaraborg samt Norra Skaraborg.

Område Östra Skaraborg: Falköping, Tidaholm, Skövde, Hjo och Tibro

Område Västra Skaraborg: Götene, Lidköping, Skara, Vara, Grästorp samt Essunga

Område Norra Skaraborg: Mariestad, Töreboda, Gullspång samt Karlsborg.

Denna områdesindelning ledde till att man fick ta nya tag i processerna i Västra Skaraborg och Norra Skaraborg eftersom de utökas med deltagare som tidigare varit aktiva i den fjärde (Biosfär) processen som initierats. Man fick samtidigt tillse att det arbete som bedrivits inom biosfärkandidatområdet tillvaratogs på ett bra sätt i den slutliga konstellationen.

1.2 Det lokala mobiliseringsarbetet

I de gamla områdena Biosfär och Skaraborg Östra har en stor mängd möten hållits. Man hade kommit så långt som att identifiera teman och var färdiga med SWOT-analyserna. I Biosfär hade man bland annat möten i samband med Vårrundans på Kinnekulle stormöte i februari, möte med näringslivsföreningen i Götene i mars, möte med samrådsgruppen för biosfärområdet i mars med mera.

Hösten 2006 påbörjades mobilisering kring nya landsbygdsprogrammet och Leader i Östra Skaraborg.

I oktober 2006 bjöd Skara kommun in representanter från ideell-, privat- och offentlig sektor från Skara kommuns geografiska område till ett informations- och diskussionsmöte om nya landsbygdsprogrammet och Leader. Deltagarna var lokala entreprenörer, representant från idrottsförening, Lrf:s lokala representant, SLU och Svenska kyrkan. Deltagarna diskuterade viktiga arbetsområden att arbeta med inom Leader.

Marianne Barrljung, projektledare för Projektet Fågelvägen, arrangerade en informationskväll om leader med föreläsare från Leader Kärnan och Svenska Leader nätverket. Deltagarna var representanter från ideell-, privat- och offentlig sektor kring Hornborgasjön.

I november 2006 arrangerade Skara, Skövde och Falköpings kommuner ett möte om Leader och dess möjligheter. Deltagarna diskuterade hur ideell, privat och offentlig sektor gemensamt kunde utveckla landsbygden och konkreta förslag på tematiska utvecklingsområden arbetades fram. Deltagare som var intresserade av att ingå i interimslagråd fick anmäla sitt intresse.

I de olika kommunerna har genom tjänstemännens försorg politikerna beslutat att stå för den lokala offentliga medfinansieringen. I Götene kommun finns en speciell referensgrupp bestående av politiker. I flera av de andra kommunerna har frågorna om Leader varit både i kommunstyrelse och fullmäktige för förankring. Kommunerna är införstådda med att de skall betala in sin del av finansieringen till LAG i förväg, och att de inte kan påverka beslut i LAG annat än genom sina representanter.

Mängder av möten har avhållits med bygdegårdsföreningar, kyrkoråd, hembygdsföreningar etc. Det finns mängder av projektidéer och en positiv förväntan på att få komma igång.

Essunga, Grästorp och Vara kommuner är en del av Leader Kärnan. Där finns redan erfarenheter och man har för närvarande 28 projekt igång.

1.3 Kommunalförbundet som sammanhållande koordinator

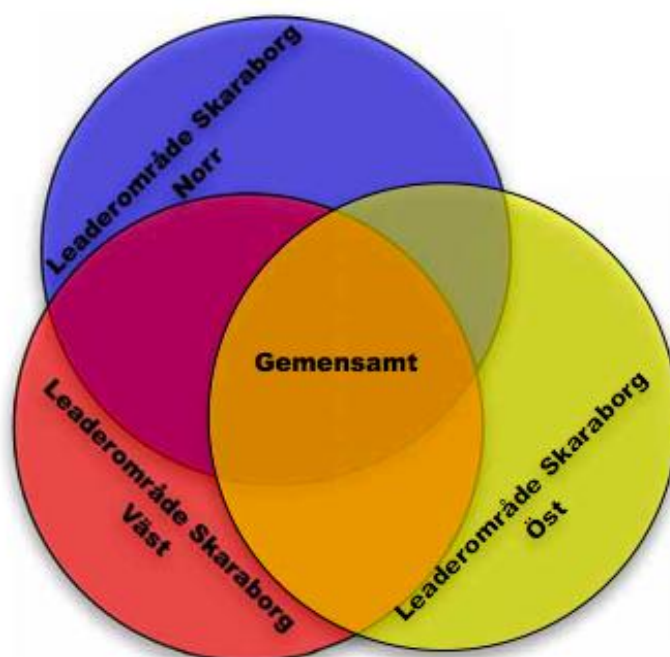
Tidigt i processen gav Skaraborgs kommuner i uppdrag till det nybildade Kommunalförbundet att agera som koordinator för de lokala Leaderprocesserna i Skaraborg. Man såg positivt på att så stor del som möjligt av Skaraborg skulle omfattas av Leader och att man redan i programskrivningsfasen lyfter möjligheten med samverkansprojekt över Leadergränser.

Att Skaraborg delades upp i flera Leaderområden fick inte bli en faktor som försvårade samarbeten inom Skaraborg och mellan Skaraborgs kommuner sades det tydligt. I uppgiften som koordinator låg alltså att se till det Skaraborgsövergripande samtidigt som man skulle låta de lokala processerna växa fram underifrån och själva hitta sina respektive fokuseringar.

1.4 Samverkansstrategi för Skaraborg

Genom samverkan med de andra Leaderområdena i Skaraborg kan vi skapa förutsättningar för samverkansprojekt över Leaderområdesgränser.

Det finns mycket som förenar människor på landsbygden i Skaraborg, många frågor som är gemensamma och behov som är likartade. Detta vill vi medvetet nyttja inom Leaderarbetet. De tre ansökningarna från Skaraborg går att se som tre delar av en helhet. Varje ansökan har sitt särskilda fokus utifrån sina lokala förhållanden, men samtidigt finns det som bilden nedan visar en arena som är gemensam för samtliga tre ansökningar från Skaraborg. De insatser som planeras utifrån denna gemensamma arena kommer att följa de prioriteringar som görs i det delregionala tillväxtprogrammet för Skaraborg.

För att ytterligare skapa möjligheter för samverkansprojekt har de tre områdena gemensamt diskuterat övergripande målsättningar för Leaderarbetet, övergripande teman för arbetet samt urvalskriterier för projekt.

1.5 Skaraborg och Kunskapsekonomin

I september 2007 presenterades en utredning av Skaraborgs utvecklingsförutsättningar som gjorts av Tomas Ekberg vid Västra Götalandsregionen på uppdrag av kommunalförbundet Skaraborg. Denna utrednings resultat utgör bas för den revidering av Tillväxtprogrammet som görs i Skaraborg under hösten 2007.

Positivt i Skaraborg enligt utredningen

- Produktion och produktivitet har ökat snabbt
- Hög livskvalitet, en varierad och konkurrenskraftig naturmiljö och ett starkt socialt kapital
- God framkomlighet och god tillgänglighet till Gbg & Sthlm

Negativt i Skaraborg enligt utredningen

- Försvagad konkurrenskraft gentemot omvärlden
- Inga nya marknadsandelar som leder till nya jobb
- Långsam utveckling av kompetensnivåerna inom våra viktigaste branscher
- Lågt nyföretagande, viss ökning men långsam
- Svag befolkningsutveckling och långsam ökning av väl utbildad befolkning
- Organisation och ledarskap i gemensamma utvecklingsarbetet

Utredningen resulterar i en rekommendation att ta tag i fem kärnfrågor. Tre kan kopplas till de möjligheter som identifierades i en särskild SWOT-analys och som utgjorde huvudteman i merparten av de diskussioner som fördes i utredningen. De är:

1. Att ta vara på livskvalitet och attraktivitet
2. Att stärka ledarskap och organisation av utvecklingsarbetet
3. Att betona kunskapsutveckling i samverkan mellan högre utbildning och näringsliv.
4. Tillgänglighet och kopplingar till omvärlden.
5. Affärsdriven samverkan för konkurrenskraft och samhällsutveckling. I klartext områden där det offentliga i olika former och näringslivet kan identifiera gemensamma intressen.

Flera av dessa kärnfrågor som av utredningen pekas ut som väsentliga för Skaraborgs framtida utvecklingsförutsättningar ligger väl i linje med de prioriteringar vi gjort inom ramen för Leaderarbetet dels utifrån valda teman, dels utifrån val av modell för organiseringen av arbetet. Vår gemensamma organisation för Leader Skaraborg ligger helt i linje med utredningens rekommendationer om att skapa bättre strukturer för gemensamt utvecklingsarbete.

2 Beskrivning av området

Leaderområde Skaraborg Väst består av kommunerna Essunga, Grästorps, Götene, Skara och Vara samt alla församlingar i Lidköpings kommun förutom Lidköpings församling.

2.1 Bakgrund till val av geografiskt område

Samtliga kommuner är landsortskommuner med flerkärning struktur. Landsbygd, slätt, plataberg och Vänern i olika kombinationer förenar kommunerna.

Strukturen på näringslivet med tillverkande industri och lantbruk är andra gemensamma drag. Flera av kommunerna lever med minskande och åldrande befolkning.

Det finns sedan tidigare en vana att samverka inom vårt område, både i offentlig och privat sektor. Exempel på detta är samverkan inom miljötillsyn mellan flera av kommunerna och en samordnad räddningstjänst. Också inom näringslivet finns många relationer, till exempel är det vanligt att företag i vårt område har andra företag inom området som underleverantörer.

2.2 Befolkning

Under perioden 2005 och 2006 har befolkningen i vårt område ökat med 2 promille per år, vilket förstås är försumbart. Hälften av ökningen står Lidköpings kommun för. De mindre kommunerna minskar i princip minst ett av åren under perioden. Sammantaget är bilden den att de små landsortskommunerna är befolkningsmässiga förlorare medan Lidköping ökar.

Befolkningsutveckling

Kommun	Befolkning 2006-12-31	Befolkning 2005-12-31	Inflyttning 2006	Inflyttning 2005
Essunga	5651	5717	-31	-15
Grästorp	5809	5762	54	-14
Götene	12959	12879	102	-52
Lidköping	37526	37380	141	171
Skara	18595	18578	-9	64
Vara	15961	16008	-29	76
	96501	80316	228	230

Källa: SCB och kommunerna

Leaderområdet omfattar inte hela Lidköpings kommun, invånarantalet för Leaderområdet är ca 69858 personer.

Landareal

Kommun	Areal km²
Essunga	236
Grästorp	265
Götene	407
Lidköping	703
Skara	440
Vara	700
	2751

Källa: SCB och Wikipedia

2.3 Boendemiljö

Hustyper och upplåtelseformer

Småhus dominerar i hela området utom i tätorter där det finns både hyres- och bostadsrätter utöver småhusen.

Nybyggnation av flerfamiljshus sker nästan uteslutande i tätorter. Överlag sker nyproduktion av bostäder i tätorterna.

Tätorter

Samtliga kommuner i området är landsortskommuner med flerkärning struktur. Detta ställer speciella krav på infrastruktur och service, samtidigt som det tenderar att fördyra kommunal verksamhet och rendera svag infrastruktur. Det finns ett behov att av antingen sprida ut befintlig ekonomisk aktivitet eller ännu hellre skapa ny för att göra det attraktivt eller till och med möjligt att bo på landsbygden.

Kommun Tätort(er)

Essunga	Nossebro med 2000 invånare
Götene	Götene med 4756 invånare Källby med 1563 invånare
Lidköping	Vinninga med 1035 invånare
Skara	Skara med 11429 invånare Varnhem med 3108 invånare Ardala med 2620 invånare Axvall med 1196 invånare
Vara	Vara med 3728 invånare Kvånum med 1271 invånare Vedum med 998 invånare

Källa: Kommunerna

2.4 Natur och kultur

Götene kommun sticker ut i denna statistik beroende på en medveten satsning på att etablera naturreservat på Kinnekulle. Över huvud taget speglar antalet skyddade områden de stora naturvärden som finns i vårt område.

Antal naturreservat eller liknande

Kommun	Natura 2000-områden	Naturreservat
Essunga	0	0
Grästorp	1	5
Götene	6	20
Lidköping	6	12
Skara	7	12
Vara	4	4
	24	53

Källa: Länsstyrelsen i Västra Götaland

2.5 Näringsliv

I vårt Leaderområde finns en majoritet små företag. I området samsas kommuner med stark industriell tradition och kommuner med betoning på jordbruk. Mångfalden, att verksamhet finns i många branscher snarare än en är en styrka. I vårt område finns modern industri i traditionella branscher. I Lidköping är andelen offentligt anställda hög eftersom där finns ett sjukhus som är en stor arbetsgivare. Besöksnäring utvecklas i olika former i vårt område, och det finns spännande nysatsningar som Vara Horse Arena eller en trafiksäkerhetsbana i Essunga.

Antal företag i olika storlekar

Kommun	"0-4"	"5-9"	"10-29"	"30- "
Essunga	31	30	4	
Grästorp				
Götene	233	52	23	17
Lidköping	586	137	84	39
Skara	238	388	61	158
Vara	2355	106		
Summa	3412	683	168	214

Källa: Kommunerna

Arbetsstillfällena och förvärvsarbetande 2005 - totalt

Näringsgren	Essunga	Grästorp	Götene	Lidköping	Skara	Vara
Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske	8%	9%	5%	3%	4%	6%
Tillverkning, utvinning	25%	10%	49%	21%	23%	36%
Energi, vatten, avfall	2%	1%	1%	1%	1%	1%
Byggindustri	7%	8%	4%	7%	5%	7%
Handel och kommunikation	18%	17%	9%	17%	19%	16%
Finansiell verksamh., företagstjänster	3%	6%	3%	7%	7%	4%
Utbildning och forskning	12%	12%	8%	10%	13%	9%
Vård och omsorg	17%	24%	10%	18%	12%	12%
Personliga och kulturella tjänster	4%	6%	6%	5%	10%	6%
Offentlig förvaltning m m		2%	1%	9%	5%	2%
Ej spec. verksamhet		4%	3%	2%	1%	2%

Siffrorna avser dagbefolkning. Källa SCB.

Jordbruk

De trender vi ser är att antalet jordbruk minskar, och att de enheter som är kvar får ökad omsättning.

Pendling

De mindre kommunerna i vårt område har negativ pendlingsbalans. Det pekar på ett behov av att skapa ekonomisk aktivitet på landsbygden för att göra det möjligt att både bo och leva där.

Kommun	Inpendling	Utpendling	Pendlingsnetto
Essunga	618	1291	-673
Grästorp			0
Götene	2342	2290	52
Lidköping	3707	4584	-877
Skara	3142	2993	149
Vara	2667	2060	607

Källa: Kommunerna och SCB.

2.6 Föreningsliv

Det civila samhället är starkt med men mängd föreningar av olika slag. Vi räknar med att mobilisera föreningslivet att bli en aktiv part i utvecklingen av vårt område genom olika Leaderprojekt.

Antal föreningar av olika slag

	Essunga	Grästorp	Götene	Lidköping	Skara	Vara
Antal föreningar	110		95	409	163	
- Idrottsföreningar	14		49	97	30	59
- Hembygdsföreningar	8		10	21	11	20
- Kulturföreningar	10		10	35		15
- Religiösa föreningar	9		13	32	9	7
- Politiska föreningar	10		9	28	1	
- Kör o Musikföreningar	8		4	22		28

Källa: Kommunerna

2.7 Utbildningsnivå

I vårt område finns ett flertal gymnasieskolor med flera olika specialinriktningar. Vidare finns det högskolor i vårt område, både SLU i Skara och Lidköpings Högskola On Line. Högskolorna i Skövde och Trollhättan ligger inom pendlingsavstånd. I princip hela området har en lägre utbildningsnivå än riket, med relativt stora andelar av befolkningen som inte har gymnasial eller högre utbildning.

Kommun	Förgymnasial utbildning	Gymnasial utbildning	Eftergymnasial utbildning
Essunga	24%	56%	19%
Grästorp	20%	58%	21%
Götene	22%	55%	22%
Lidköping	16%	54%	29%
Skara	20%	54%	26%
Vara	26%	56%	17%

Källa: SCB

2.8 Arbetsmarknad

Arbetslöshet

Arbetslösheten i vårt område ligger i paritet med den för riket och den rådande högkonjunkturen har genomslag också i vårt område med sjunkande siffror för 2007.

Kommun	Arbetsökande mars 2006	Arbetsökande mars 2007
Essunga	3,0%	1,9%
Grästorps	6%	4%
Götene	5%	3%
Lidköping	6%	4%
Skara	7%	4%
Vara		

Källa: SCB

Andel av arbetskraften som är offentligt anställda

Andelen offentligt anställda i vårt område varierar stort, främst på grund av att Lidköping har ett sjukhus.

Kommun	Andel
Essunga	29%
Grästorps	
Götene	16%
Lidköping	45%
Skara	
Vara	

Källa: Kommunerna

2.9 Ungdomar

Andelen ungdomar ligger i nivå med den för hela riket. Möjligheten till högskolestudier på flera platser i Skaraborg gör det möjligt att utbilda sig utan att flytta.

Andel ungdomar

Kommun	Andel invånare under 25
Götene	29%
Lidköping*	29%
Vara	29%
Grästorps	30%
Skara	30%
Essunga	29%
<i>Riket</i>	<i>29%</i>

Källa: SCB

2.10 Integration

Andelen människor som är utrikes födda är låg i vårt område. Det är en speciell utmaning att involvera dem i utvecklingen på landsbygden.

Andel människor utrikes födda

	Essunga	Grästorp	Götene	Lidköping	Skara	Vara
kvinnor	5%	6%	8%	7%	8%	
män	5%	4%	6%	6%	7%	

Källa: SCB

2.11 Infrastruktur

Utbyggnad av ADSL sker på landsbygden genom bland annat Telias försorg under 2007 och 2008. De allra flesta telestationer kommer att utrustas med ADSL vilket betyder att bredbandstäckningen kommer att vara hög. I Götene kommun till exempel kommer 99% av befolkningen att kunna få bredband.

I flera områden sker på de boendes initiativ utbyggnad av fibernät på landsbygden.

Bredbandstäckning

Kommun	Andel av befolkningen
Essunga	100%
Grästorp	
Götene	86%
Lidköping	98%
Skara	98%
Vara	95%

Källa: Kommunerna

2.12 Fokus kommunranking

Tidningen Fokus genomförde under våren 2007 en ranking av Sveriges alla kommuner. Så här placerade sig kommunerna i vårt område:

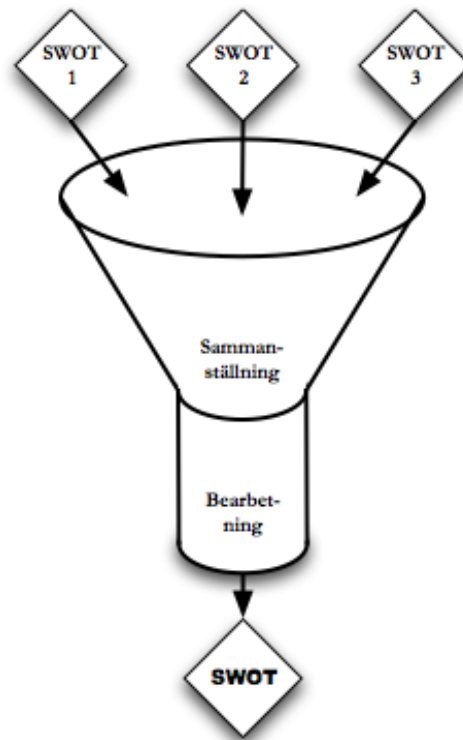
Kommun	Placering
Götene	27
Lidköping*	50
Vara	86
Grästorp	105
Skara	113
Essunga	194
Medelvärde	96

* Observera att inte hela Lidköpings kommun ingår i Leaderområdet.

3 Syntes-swot Leader Västra Skaraborg

3.1 Bakgrund

Inför arbetet med Leaderansökan fanns olika förslag till områdesindelning. I dessa områden gjordes egna SWOT-analyser. Nedan presenteras en syntes av de olika analyserna där fokus ligger på att identifiera ”common ground”.

De ursprungliga analyserna var relativt detaljerade och innehöll många punkter. I denna syntes har punkterna slagits samman och ”breddats”.

I en klassisk SWOT-analys är styrkor och svagheter våra egna och möjligheter och hot kommer utifrån. Det är ofta svårt att placera en punkt på rätt ställe.

3.2 Styrkor	3.3 Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Näringslivet inom vårt område kännetecknas av småskalighet och mångfald, det skapar mindre sårbarhet och stor potential för nätverk och utveckling. Jordbruksnäring samsas med industri. Småskalig besöksnäring finns tillsammans med några stora besöksmål. • Det finns modern industri i vårt område. • Hela kedjan ”från jord eller sjö till bord” finns representerad i vårt område. Det betyder att fisk-, animalie-, spannmåls- och annan jordbruksproduktion finns tillsammans med och i närheten av förädling, distribution och försäljning. • Det finns en mångfald av olika attraktiva boendemiljöer i vårt område. Olika upplåtelseformer och olika karaktärer av boende, från lantligt till stadsmiljö. Priserna är förhållandevis rimliga. • Vårt område är en del av ett kommande ”Storgöteborg” med rimliga pendlingsavstånd och en stor arbetsmarknad. • Natur-, kultur- och historiska värden av olika slag finns i vårt område. Allt från Sveriges största sjö Väneren till ”Sveriges vagga”. Just nu är medeltiden populär, och Arn-vågen drar människor till vårt område. • Det civila samhället i form av hembygds-, idrotts- och andra föreningar samt kyrkor med mera är starkt, livaktigt och initiativrikt i vårt område. • I Skaraborg finns flera högskolor som Högskolan i Skövde, Högskolan OnLine i Lidköping och Sveriges Lantbruksuniversitet i Skara. Högskola Väst i Trollhättan ligger också nära. 	<ul style="list-style-type: none"> • Delar av vårt område kännetecknas av svaga kommunikationer, både med avseende på transporter och annan kommunikation som bredband. Gles befolkning skapar ingen bra grund för väl fungerande kollektivtrafik eller utveckling av kommunikationer. • Flera av kommunerna i vårt område har en negativ befolkningsutveckling och en åldrande befolkning. • Utbildningsnivån är låg i vårt område. • Samverkan mellan olika aktörer och på olika nivåer kan utvecklas för att komma bort från ”bypolitik”. • Vi har svårt att profilera oss och skapa mervärde i våra erbjudanden. Det går till exempel att öka förädlingsgraden i våra produkter och skärpa ”varumärket” med mer samordnad marknadsföring. (Leader Kärnan har arbetat med detta, och vi kan föra det arbetet vidare.)

3.4 Möjligheter	3.5 Hot
<ul style="list-style-type: none"> • Vårt läge gör det möjligt för oss att vara en del av en expanderande Göteborgsregion och följa med i internationaliseringen. Det ger möjligheter till en expanderande arbetsmarknad, nya marknader för vårt näringsliv och ett inflöde av impulser. • Läget tillsammans med utvecklade kommunikationer ger möjligheter att fortsätta att utveckla besöksnäring med olika inriktning. • I takt med att kommunikationerna förbättras uppstår möjligheter genom att tala mer om tid, inte i kilometer. • De olika natur- och kulturvärdena kan utvecklas, tillgängliggöras och marknadsföras ytterligare. I vårt område kan man se örn och tranor, skärgård och ädellövskog, intressant geologi och historiskt intressanta miljöer. • En av de viktigaste möjligheterna är att medvetandegöra småföretagare om alla de möjligheter som finns. Det gäller att skapa en utvecklad syn på lantbruks- och annat företagande. • Förnyelsebar energi med odlingsarealer, befintlig råvara och vinden som blåser över våra trakter utgör en möjlighet att vidareutveckla. • Närheten till Sveriges största sjö, Vänern är en möjlighet för delar av vårt område. 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurrensen från andra regioner kommer att öka som ett resultat av ökad internationalisering i takt med att de samordnar sig och utvecklar sig och sin marknadsföring. Vårt område också är en del av den relativt stora Västra Götalandsregionen. Det finns risker i och med att vi är en liten del av regionen som naturligt domineras av Göteborg. • Ett fortsatt sektorstänkande på olika nivåer och ledder är ett hot mot utvecklingen av vårt område. Genom att vi är små och många krävs det mycket samarbete och kontaktytor blir många. • Om tåg- eller annan trafik tar andra vägar än genom Skaraborg kan det vara ett hot mot vårt områdes utveckling. • Ytterligare hot är områdets demografiska struktur med åldrande befolkning och viss utflyttning vilket leder till rekryteringsproblem. Tillsammans med den låga utbildningsnivån är detta ett hot mot utveckling inom alla sektorer i samhället.

4 Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin är ett levande dokument, som löpande ska utvärderas och analyseras av styrelsen, så kallat Local Action Group (LAG).

4.1 Vision

Leader Västra Skaraborg ska främja ekonomisk utveckling och samverkan samt skapa en ökad livskvalitet i en levande landsbygd.

Visionen innehåller ett antal nyckelord, som beskriver målsättningen i Leader Västra Skaraborgs verksamhet och ska fungera som riktmärke i vårt arbete.

Ekonomisk utveckling syftar till att främja tillväxt, konkurrenskraft, företagande och sysselsättning på landsbygden.

Samverkan syftar på ett gemensamt engagemang och samarbete med ett flertal aktörer, som vill bidra till en positiv utveckling. Det kan exempelvis vara företag, föreningar och kommunen som gemensamt vill genomföra en projektidé.

Ökad livskvalitet innebär bättre levnadsvillkor och en högre kvalitet på landsbygden såväl ekonomiskt som kulturellt och socialt.

Levande landsbygd syftar till utveckling av landsbygden samt att skapa bättre förutsättningar när det gäller att leva och bo på landsbygden.

4.2 Mål

Strategiska mål har formulerats utifrån visionen.

Leader Västra Skaraborg ska bidra till:

- Näringslivsutveckling på landsbygd
- Högre livskvalitet för landsbygdsboende
- Ett hållbart nyttjande av landsbygdens resurser

Näringslivsutveckling på landsbygd

Leader Västra Skaraborg ska bidra till näringslivsutveckling på landsbygden genom att skapa sysselsättning och konkurrenskraftiga företag. Ett särskilt fokus ska läggas på småföretagande. En del i detta arbete är nyföretagande och entreprenörskap. Det finns utvecklingspotential i det stora antalet befintliga småföretag i Skaraborg. Genom att arbeta med befintliga företag ökar möjligheten till långsiktighet. Det är också viktigt att stimulera till att projektverksamhet övergår till någon form av kommersiell driftsform.

Högre livskvalitet för landsbygdsboende

Leader Västra Skaraborg ska arbeta med högre livskvalitet för landsbygdsboende. Vi vill arbeta med att skapa en god social miljö där människor trivs. Tillgänglighet och lokal service är viktigt för att skapa en levande landsbygd. Leader Västra Skaraborg vill att fler människor upptäcker området och att fler människor flyttar hit. Ett viktigt led i det arbetet är att på olika sätt bidra till en utveckling av attraktiva livsmiljöer.

Hållbart nyttjande av landsbygdens resurser

Leader Västra Skaraborg ska bidra till ett hållbart nyttjande av landsbygdens resurser. Företagens konkurrenskraft ska stärkas, och en breddning av landsbygdens näringsliv ska främjas.

Därigenom bidras till inkomstbringande sysselsättning och ett hållbart nyttjande av landsbygdens samlade resurser. Inriktningarna på åtgärderna ska vara sådana att de bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling av landsbygden, såväl miljömässigt som socialt och ekonomiskt. Områdets goda möjligheter till natur- och kulturturism ska utnyttjas.

4.3 Tema

För att uppnå de strategiska målen har Leader Västra Skaraborg enats om två teman:

- Orts- och bygdeutveckling
- Innovativt företagande och samverkan på landsbygden

Dessa teman har bäring i SWOT-analysen samt kan bidra till måluppfyllelsen.

Orts- och bygdeutveckling

Orts- och bygdeutveckling syftar till att skapa och bibehålla attraktiva miljöer för människor att bo och verka i. Då kan ekonomisk aktivitet uppstå och vidmakthållas både i form av samhällsservice och företagande. Särskilt intressant är det att stödja samverkan mellan olika aktörer för att på bästa sätt nyttja befintlig potential i området.

Innovativt företagande och samverkan på landsbygden

Satsningar på produktutveckling, samverkan och marknadsföring ska bidra till utveckling av befintliga företag och start av nya företag. Därmed kan fler arbetstillfällen skapas. Det småskaliga ska tas tillvara och satsningar ska göras på hållbar utveckling.

4.4 Mätbara mål

Målen uttrycks i form av effektmål utifrån varje satsad miljon.

En satsad Leadermiljon i västra Skaraborg ger något av:

- Ett nytt arbetstillfälle.
- En nyinflyttad utöver nuvarande trend mätt på de senaste fem åren.
- 1/2 företag eller ekonomisk förening.
- 500 gästnätter.
- 1 ny produkt/tjänst.
- 50 kursdeltagare.

Ytterligare mål västra Skaraborg är:

- Att antalet projekt, som startas av personer med invandrarbakgrund, svarar mot deras andel av befolkningen.
- Att minst tio projekt under perioden startas av unga personer, här avses personer under trettio år.
- Att alla aktiviteter lever upp till kravet om en könsfördelning i intervallet 40-60 %.

4.5 Samverkansprojekt med andra Leaderområden

Leader Västra Skaraborg välkomnar samverkan över områdesgränserna. Innovation och utveckling ska inte begränsas av kommungränser eller gränser mellan Leaderområden.

5 % av projektvolymen ska utgöras av samverkansprojekt.

4.6 Transnationellt arbete

Inom Leader-arbetet finns möjligheten till transnationellt samarbete. Verksamhetsledaren håller sig uppdaterad på Leaderarbetet som sker på europeisk nivå.

Verksamhetsledaren utgör kontaktperson för Leader Västra Skaraborg till andra europeiska Leaderområden.

4.7 Processen kring projekt

Grundläggande förhållningssätt

Projektarbetet i Leader Västra Skaraborg ska kännetecknas av kvalitet. Varje steg i processen är styrt med avseende på ansvar och innehåll. Verksamhetsledaren tillsammans med LAG har ett kvalitetssystem för att säkerställa en jämn och hög nivå i handläggningen.

Projektets väg

Vem kan söka Leaderprojekt i västra Skaraborg?

Projektstöd kan sökas av föreningar, företag, kommuner, privatpersoner, nätverk och kooperativ.

Från projektidé till utbetalning - så här går det till:

1. Det finns en idé om ett projekt för att utveckla landsbygden.
2. Etablerar en kontakt med Leaderkontoret för att diskutera idén.
3. Ansöker om projektstöd hos Leaderkontoret.
4. Verksamhetsledaren utvecklar ansökan i samarbete med den sökande.
5. LAG beslutar om stöd till projektet och skickar sedan ansökan till länsstyrelsen.
6. Länsstyrelsen tar ett formellt beslut och skickar beslutet till projektägaren.
7. Projektägaren genomför projektet samt ansöker om att få stödet utbetalt hos Länsstyrelsen.
8. Länsstyrelsen går genom materialet och beslutar om att betala ut pengar.

Information och idéutveckling – de första stegen

Verksamhetsledare och LAG informerar om Leader metoden och inspirerar på olika sätt i området. När en idé uppstår tas en kontakt med verksamhetsledaren.

Projektutveckling – fördjupning och utveckling

Tillsammans med verksamhetsledaren utvecklas idén till en projektansökan under förutsättning att idén uppfyller de villkor som Leader Västra Skaraborg ställer. Leaderkontoret granskar bland annat om ansökan hjälper till att nå målen i utvecklingsstrategin. Syftet med projektutvecklingen är att forma projekt och ansökningar med hög kvalitet och bra beslutsunderlag för LAG.

Verksamhetsledaren är den viktigaste resursen i detta skede och prioriterar det arbetet.

Beslut

Beslut i LAG sker i två steg, LAG har ett arbetsutskott, AU, som bereder ärenden. Därefter går de till LAG för beslut. Inför beslut får projektägaren möjlighet att presentera projektet för LAG. LAG tar sedan beslut om projektet beviljas eller inte. LAG har ansvar för vilka projekt som beviljas stöd.

Genomförande

Verksamhetsledaren sköter den löpande kontakten med projekten under genomförandet.

Projektet sänder med fastställda intervall in redovisning enligt mallar som utformas av verksamhetsledare och ekonom och godkänns av LAG. LAG får löpande redovisningar.

Under projektet sker löpande uppföljning av ekonomi och verksamhet av ansvarig ekonom. Ekonomen rapporterar till AU och i vissa fall till LAG.

En viktig del av projektets genomförande är slutredovisning. Projektägaren sammanställer en redovisning med bland annat ekonomi och måluppfyllelse, men också med lärdomar från projektet. Slutredovisningen kan presenteras för LAG av projektägaren.

Uppföljning

Efter projektets slut gör ekonomen en samlad uppföljning med måluppfyllelse och ekonomi som redovisas för LAG.

5 LAG

5.1 LAG

Föreningen har en styrelse benämnd LAG (Local Action Group). LAG består av representanter från ideell, privat och offentlig sektor. Leader Västra Skaraborgs LAG består av 18 personer, en ledamot ur varje del av ”trepartnerskapet” från respektive kommuns geografiska område. LAG-medlemmarna är medvetna om att det ansvar som följer uppdraget. Detta ansvar kräver engagemang och kunskap om bl.a. utvecklingsstrategin, personal- och ekonomifrågor samt regler kopplade till Landsbygdsprogrammet. LAG ska också ha kunskap om Landsbygdsprogrammets prioriterade mål och målgrupper.

5.2 Funktion

LAG har till uppgift att:

- Vara det beslutande organet för att bedöma projektansökningar som kommer in under hela Leaderperioden.
- Årligen fastställa budgeten för kommande verksamhetsår.
- Årligen utvärdera och vid behov revidera utvecklingsstrategin.
- Vid behov tillsätta olika arbetsgrupper som arbetar för att nå verksamhetsmålen.
- Initiera projekt om vissa insatsområden i strategin inte framskrider tillfredsställande.
- Ansvara för kansliet.
- Avbryta pågående projekt som inte når upp till uppsatta mål.
- Att aktivt bidra till idéutveckling och kunskapsspridning och genom detta stödja verksamhetsledaren i dennes arbete.
- Ansvara för kontinuerlig uppföljning och utvärdering.
- Verka för att Leadermetoden och gjorda erfarenheter sprids.

5.3 Arbetsutskott

LAG utser ett arbetsutskott (AU), som tillsammans med verksamhetsledaren bereder ärenden till LAG. AU ska arbeta med övergripande frågor och kan på uppdrag av LAG utföra olika insatser. Kansliet kan lyfta olika frågor och förslag för beredning i AU. AU har 5 ledamöter, däribland ordförande och vice ordförande. Vidare ska privat, offentlig och ideell sektor vara representerad i

utskottet. Verksamhetsledaren är adjungerad till AU. Verksamhetsledaren och övrig personal svarar för framtagning av uppgifter och det underlag som erfordras.

Övriga arbetsuppgifter för AU:

- Övergripande medfinansieringsfrågor.
- Personalärenden.
- Beredning av projektansökningar.

5.4 Presidium

Ett presidium är ett sätt att organisera sig för vissa specifika frågor, då inte hela LAG behöver närvara. Exempel på sådana uppgifter är personalärenden, som berör verksamhetsledare eller ekonom.

Presidiet består av ordförande och vice ordförande.

5.5 Valberedning

Valberedningen ska bestå av tre ledamöter, en från vardera delen av trepartnerskapet. Valberedningen väljs årligen vid årsmötet.

Riktlinjer för valberedningen

Valberedningen ska följa en kravprofil för ledamöter i styrelsen. Ledamöterna kan inte matcha samtliga krav, men LAG som helhet ska göra det.

• Önskade erfarenheter:

Projekterfarenhet, erfarenhet av ideellt arbete, företagsutveckling, forskning och utveckling, internationella kontakter, samverkan.

• Önskade kompetenser:

Kontaktnätverk, ekonomi och budget, entreprenörskap, ledarskap, konflikthantering, lokal kännedom, landsbygd, livsmedel, turism, förnyelsebar energi.

• Önskade egenskaper:

Social, positiv, glad, öppen, prestigelös, stresstålig, analytisk.

Övriga riktlinjer i valberedningens arbete:

- Könsfördelningen ska hålla sig inom intervallet 40-60 %
- Bör eftersträva en jämn åldersfördelning.
- Minst en ledamot i LAG skall vara medlem i en fackförening.
- Mångfald bör eftersträvas vad gäller ledamöternas ursprung.

5.6 Arvodering

LAG:s medlemmar arvoderas för sina insatser och får ersättning för resor och eventuella utlägg. De offentliga representanterna i LAG deltar i tjänsten och ersätts därvid av sin arbetsgivare.

LAG har 18 ledamöter, varav 6 är offentliga. Inga suppleanter utses.

LAG sammanträder 5-6 gånger/år. Deltagande i LAG arvoderas med 175 kr/timme, dock maximalt 2.000 kr/möte. Det utgår även ett inläsningsarvode på 350 kr/bevistat möte (motsvarar 2 h à 175 kr).

AU sammanträder 5-6 gånger/år. Deltagande i AU arvoderas som deltagande i LAG med 175 kr/timme, dock maximalt 2.000 kr/möte.

Utöver timarvode utbetalas extra arvode till ordförande med 12.000 kr/år och till vice ordförande med 6.000 kr/år.

Till detta kommer resor för LAG och AU. Milersättning utbetalas enligt skatteverkets riktlinjer.

5.7 Stadgar och delegationsordning

Se bilaga.

6 Budget och finansiering

6.1 Medfinansiering

Den lokala offentliga medfinansieringen garanteras genom medverkande kommuners årliga bidrag beräknat på 26 kr/invånare (baserat på invånarantalet 2007.12.31).

6.2 Budget

Se bilaga.

7 Följ LEADER Västra Skaraborg

På hemsidan www.leadervastraskaraborg.se kan man följa LEADER Västra Skaraborgs arbete.